

Chairman of the Organizing Committee: Holdenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

S 40 **Scientific forum: theory and practice of research:** collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference, March 10, 2023. Valencia, Kingdom of Spain: European Scientific Platform.

ISBN 979-8-88955-787-6

DOI 10.36074/scientia-10.03.2023

Papers of participants of the III International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Scientific forum: theory and practice of research», held on March 10, 2023 in Valencia are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 22 dated January 17th, 2023).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0).

UDC 001 (08)

© Participants of the conference, 2023

© Collection of scientific papers «SCIENTIA», 2023

© European Scientific Platform, 2023

ISBN 979-8-88955-787-6

SECTION 19.

PEDAGOGY AND EDUCATION

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Мовчан В.В. 182

ГОЛОВНА ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ – ОРІЄНТАЦІЯ НА ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Майданенко С. 184

ГРАЖДАНСКАЯ КУЛЬТУРА ИНТЕГРАЛЬНОЕ ВЫРАЖЕНИЕ КУЛЬТУРА ЛИЧНОСТИ

Қодиров Ф.Ю. 186

ЕМОЦІЙНА СФЕРА ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ревть А.Б. 189

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гончарова Н.В. 192

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗФПО

Поляков П.М. 194

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ (2014-2023 РР.)

Матвієнко Л.В., Сонечко О.С. 196

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В КРИВОРІЗЬКОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ ТОРГІВЛІ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ НА СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЗАСАДНИЧОЇ СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ ФАХОВО-КОМПЕТЕНТНИХ МОБІЛЬНИХ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Саква В.М. 198

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Поберецька В.В. 200

РОЛЬ СІМ'Ї У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Карпенко О.Є., Возняк Я.В. 203

SECTION 20.

PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY

МІЖОСОБИСТЕ СПІЛКУВАННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І СИСТЕМНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Фурман О.Є., Матіяш В.Р. 206

Карпенко Оresta Євгенівна

д.пед.н., професор кафедри
загальної педагогіки та дошкільної освіти

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна

Возняк Ярина Василівна

аспірант освітнього напрямку
011 Освітні, педагогічні науки

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна

РОЛЬ СІМ'Ї У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зважаючи на події, що відбуваються в Україні, повномасштабну війну, складну економічну та суспільно-політичну ситуацію, щораз більшої ваги та актуальності набуває виховання у дітей та молоді почуття патріотизму, національної приналежності, відданості своїй країні та її захисту, формування відчуття гідності та гордості за свою країну, а також активної громадянської позиції.

Патріотизм на сьогоднішній день є тим, що дає нове життя формуванню нової генерації українського суспільства, що змогло трансформувати громадянську свідомість, моральні цінності, об'єднати, мобілізувати суспільство, сприяє розквіту національної самосвідомості. Для формування такої свідомості сучасної особистості повинна бути успішно реалізована цілісна система національно-патріотичного виховання [5, с. 171].

І саме сім'ї та родині належить стати тим осередком, де відбувається становлення патріота України, громадянина, що буде готовим стати на захист країни, її відбудову, сприяти національній єдності і злагоді суспільства.

Дослідники, що займаються вивченням проблеми національно-патріотичного виховання дошкільників, не лише вказують на його важливість та значущість, але і наголошують на системності роботи у даному напрямку. Так, у працях корифеїв вітчизняної педагогічної думки (Г. Ващенко, Б. Грінченка, М. Грушевського, М. Драгоманова, С. Русової та ін.) вказується на важливості національного спрямування виховання дитини. Чільного місця українській національній ідеї, духовності, демократизму та гуманності у вихованні надають у своїх працях М. Боришевський, А. Бойко, М. Євтух, В. Москалець, А. Погрібний, М. Стельмахович та ін.

Національно-патріотичне виховання дітей крізь призму традицій та звичаїв українського народу розглядають у своїх працях С. Гринчук, Н. Лисенко, О. Савченко, Б. Ступарик, М. Чепіль, К. Чорна та ін.

Ідеї та положення національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку втілені і у законодавчих та нормативних актах (Конституції України, Концепції дошкільного виховання в Україні, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Концепції громадянської освіти, Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України на 2020-2025 роки, Базовому компоненті дошкільної освіти та чинних освітніх програмах тощо).

Мета нашої статті – висвітлення ролі сім'ї у національно-патріотичному вихованні дитини дошкільного віку.

Патріотизм – складне та багатоаспектне поняття, що являє собою одну із найважливіших складових індивідуального та суспільного способу життя людини. Патріотизм у особистісному вимірі є стійкою характеристикою, що має вияв у свідомості,

моралі, цінностях, а також у поведінці та вчинках, бути її звичайним моральним станом людини, проявлятися у повсякденному житті, виконанні своєї роботи, своїх обов'язків, що несе користь і самій людині, і суспільству [3, с. 5].

Через творчу працю, самовідданість, любов, відбувається розвиток почуття патріотизму, а людина, яка є його носієм – суб'єктом патріотизму.

Сім'я є першим та важливим інститутом соціалізації і виховання дитини, а батьки є першими вихователями, які через духовно-культурні традиції, звичаї, обряди формують відчуття патріотизму у дитини дошкільного віку. Любов до своєї домівки, родини, батька та матері, є тою складовою патріотизму, що забезпечується родинними стосунками.

Мамина колисанка, пестливі слова, які вона промовляє рідною мовою, батькове слово, що дає силу і захист, мудрість дідуся та бабусина казка, звичаї та традиції, які шанують в родині – все це передумови формування патріотизму у дитини. Як зазначав В. Сухомлинський, «любов і відданість своїй матері – перша школа громадянськості, і якщо дитина вийшла безграмотною з цієї школи, то їй не оволодіти в майбутньому» [2, с. 4].

Національно-патріотичне виховання у сім'ї, що має за мету виховання любові до рідної землі, де дитина народилася, до рідного краю, виховання відчуття власної гідності та гордості за здобутки свого народу, своєї родини, а також за минуле і сьогодення українців, що стали на захист Батьківщини, є досить складним та іноді суперечливим процесом. Адже на нього впливає цілий ряд чинників, до яких належать: матеріально-економічне становище сім'ї, загальний мікроклімат, сімейний уклад, рівень освіти батьків, звичаї та традиції, яких сім'я дотримується, відносини у родині між різними поколіннями, ставлення до дітей та інші [1].

Уже від народження дитини, з перших років її життя, сім'я та родина мають значні потенційні можливості впливу на свідомість дитини, її почуття, емоції. Ці можливості полягають у соціальній відповідальності батьків за дитину, спільності прагнень, інтересів, об'єднаності членів родини перед труднощами, у їх взаємодопомозі, повазі один до одного, у найщиріших почуттях подружньої та батьківської любові.

Ще одним моментом реалізації впливу на свідомість дитини щодо формування у неї національно-патріотичних почуттів, є наявність у неї родичів старшого покоління – бабусь та дідусів, бо якраз з ними у дітей з'являються ті уявлення про свій дім, свій край, природу, Батьківщину, які дитина пронесе крізь усе своє життя.

Адже зв'язок між поколіннями, родинне спілкування є неперервним процесом. Спілкування у родині між представниками різних поколінь полягає не лише у звичайному обміні інформацією, знаннями, а й у передачі від покоління до покоління духовної спадщини, досвіду минулих поколінь, у формуванні патріотичних почуттів та свідомості, а також у формуванні на цій основі поведінки підростаючої особистості.

Велику роль щодо національно-патріотичного виховання дитини дошкільного віку у сім'ї відіграє заклад дошкільної освіти, педагоги, що залучають батьків вихованців до організації та проведення заходів, що носять національно-патріотичний характер та мають соціальну значущість. Таким чином батьки можуть безпосередньо впливати на формування громадянської позиції дитини власним досвідом та прикладом [4, с. 15].

Педагоги закладу дошкільної освіти спрямовують свої педагогічні зусилля на підтримку батьківської ініціативи, взаємодію у розробці та реалізації заходів національно-патріотичного характеру.

Цінними для національно-патріотичного виховання дитини є сімейні бесіди, розмови про Батьківщину, адже відбуваються вони, зазвичай, у довірливій, комфортній для дитини атмосфері.

Окрім бесіди, сім'я може використовувати цілий арсенал методів та засобів: побут родини, батьківський авторитет, спільну працю, навчання, релігію, звичаї і традиції, родинні свята, у тому числі, державних. Потрібно сформувати таке ставлення до державних

свят, історичних дат, подій, яке б не залишало байдужим жодного з членів сім'ї – від найстаршого до наймолодшого. За таких умов дитина почуватиметься єдиним цілим, невіддільним від героїчного досвіду свого народу.

Неоціненну роль для формування національної свідомості та патріотизму є подорожі Україною, на сьогоднішній день, хоча б віртуальні, де діти зможуть познайомитися із природою рідного краю, культурою, традицією різних регіонів, із меморіалами полеглих героїв, які своєю емоційною силою впливу пробуджують у серцях дітей скорботу про полеглих, що вибороли для них свободу і незалежність.

Ще одним важливим засобом патріотичного виховання є залучення дітей дошкільного віку до літературної та мистецької спадщини митців, що прославляли Україну у різні часи: читання творів літератури, перегляд фільмів, мультфільмів, прослуховування пісень, театральних постановок не залишить дитину байдужою.

Своєрідним засобом відчуття захищеності, комфорту, позитивного світосприйняття, неповторних дитячих спогадів, можливості самоствердження, є родинні традиції та звичаї. І саме у родинних звичаях дитина знайомиться із народними та державними символами. Народними символами є батьківська оселя, хліб, вишита сорочка та рушник, колискова матері, верба і калина, барвінок, писанка, лелече гніздо.

Якщо сім'я за обіднім столом показує приклад бережливого ставлення до хліба, то, безумовно, дитина і в дитячому віці, і у дорослому житті з повагою ставитиметься як до самого хліба, так і до хлібороба, які його виростив, так і до людей праці, в цілому. Так само батькам слід потурбуватися про формування у дітей шанобливого ставлення до державних символів. І тут значну роль відіграє рівень патріотичних почуттів батьків, адже виховання прикладом у родинному національно-патріотичному вихованні зобов'язує батьків бути відповідальними у своїх діях та вчинках. Батьки повинні показувати у щоденному житті, у побуті, позитивний приклад, тоді дитина матиме можливість переймати найкращі риси.

Також важливим моментом національно-патріотичного виховання у сім'ї є формування та розширення кола спілкування, взаємодії з іншими сім'ями та родинами, обмін досвідом, культурою, традиціями.

Отож, підсумовуючи, можемо зазначити, що крізь призму подій, що відбуваються у нашій країні на сьогодні, важливим та актуальним є формування у дитини любові до рідного краю, народу, відчуття у неї усвідомлення себе як частинки світу, великої, героїчної нації, народу, що має власну гідність та повагу до демократичних цінностей. Патріотизм – це поєднання почуттів та думок про Батьківщину, а його формування розпочинається у сім'ї із народженням дитини.

Список використаних джерел:

1. Бех І., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Методист (Шкільний світ)*. 2014. №11. С. 11-25.
2. Бех І. Своєрідність громадянськості педагога за В. О. Сухомлинським. *Педагогічна газета*. 2007. №12. С.4.
3. Гавриш Н., Крутій К. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. *Дошкільне виховання*. 2015. №8. С. 2–7.
4. Кононенко П., Усатенко Т. Концепція української національної школи – родини. *Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції*. К.: Школяр, 1997. С. 123–133.
5. Кузьмук Л. Плекаємо патріотів. Досвід організації роботи з педагогами та батьками. *Дошкільне виховання*. 2018. №8. С. 14-16.
6. Матвієнко С. І. Специфіка патріотичного виховання у дошкільному дитинстві. Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку: кол. моногр. за заг. ред. О.Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 169-198.
7. Палець Ю. Це моя Україна, що, як тато й мама одна. Заняття-подорож для старших дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2018. №8. С. 10-11.